

Сищикова А.В., Волочій О.І.

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Ситніченко О.М.

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри

правового забезпечення безпеки бізнесу

Державний торговельно-економічний університет

м. Київ

ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Неповнолітні у віці від 16 до 18 років можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за більшість злочинів, передбачених особливою частиною Кримінального кодексу України, за винятком злочинів, вчинених повнолітніми спеціальними особами (державними службовцями, підприємцями, військовослужбовцями тощо). Це не виключає, але суттєво зменшує ймовірність потрапляння таких злочинів до структури дитячої злочинності [1, с. 78].

Зазвичай, неповнолітні правопорушники легко сприймають так званий кримінальний роман, вбачаючи в ньому лише прояви мужності та відваги. Частіше можна спостерігати такі негативні риси, як відсутність самоконтролю, емоційну неврівноваженість, впертість, імпульсивність, а також агресивність, ненависть і моральну спустошеність [2, с. 98].

Злочинність серед неповнолітніх є своєрідним індикатором соціального стану в державі. Підвищення рівня такої злочинності зазвичай свідчить про наявність негативних соціальних процесів. Аналіз злочинності серед підлітків, з одного боку, допомагає виявляти криміногенні фактори у суспільстві, а з іншого — слугує основою для прогнозування загального рівня злочинності [3, с. 145]. Злочинність неповнолітніх становить окрему кримінологічну проблему, оскільки вона кількісно та якісно відрізняється від дорослої злочинності через вікові особливості правопорушників, які мають свої специфічні соціально-психологічні риси та інший правовий статус у суспільстві.

Підліткова злочинність, на відміну від дорослої, характеризується більшою латентністю, оскільки багато правопорушень, скоєних неповнолітніми, дорослі розглядають як пустощі через їхню соціальну незрілість (наприклад, крадіжки у сім'ї, сусідів, навчальних закладах, хуліганські бійки, вимагання грошей або речей у молодших). Оскільки цим діям часто не надають серйозного значення або через небажання «виносити сміття з хати», дорослі зазвичай не повідомляють про них до правоохоронних органів [3, с. 146].

Проблема злочинних угруповань серед неповнолітніх залишається актуальною. Нерідко підлітки, знайшовши підтримку у колі однодумців, цінують свою роль у таких групах, проте зазвичай не можуть критично оцінити ситуацію та її можливі наслідки. Ці угруповання зазвичай керуються дорослими злочинцями, які залучають підлітків до охорони «авторитетів», знищення торгових точок та інших протиправних дій. Частина цих груп має так званий «гастролерський» характер, займаючись викраденням автомобілів або крадіжками у сільській місцевості чи інших містах. Як зазначає С. І. Хом'яченко, негативний вплив мікросередовища на підлітків поступово зростає, ослаблюючи позитивний вплив макросередовища. Якщо неповнолітній випадково або постійно перебуває в асоціалній групі з делінквентною поведінкою, існує велика ймовірність, що він стане правопорушником у майбутньому [4, с. 355].

Слід розуміти, що злочинність серед неповнолітніх має серйозні наслідки не тільки для самих підлітків і їхніх сімей, але й для суспільства в цілому. Тому особливу увагу потрібно приділяти профілактиці злочинної поведінки через соціальні та освітні програми, що сприяють підвищенню рівня освіти та

формуванню позитивних цінностей у дітей і підлітків. Крім того, важливо, щоб неповнолітні, які скоїли правопорушення, отримували справедливе покарання та мали можливість реінтеграції в суспільство як повноправні його члени. Спільні зусилля держави, суспільства, освітніх і медичних установ, а також сімей та громадян можуть значно знизити рівень злочинності серед неповнолітніх і покращити їхнє майбутнє.

Отже, злочинність серед неповнолітніх є однією з важливих соціальних проблем, яка вимагає комплексного підходу до її вирішення. Вона виступає показником несприятливих процесів у суспільстві, відображаючи недостатній рівень виховання, освіти та соціальної інтеграції молоді. У підлітковому віці особливо важливо зосередитися на профілактиці правопорушень через впровадження освітніх, соціальних та психологічних програм, спрямованих на формування позитивних цінностей і підвищення рівня соціальної відповідальності. Важливу роль у цьому відіграють як держава, так і сім'я, школа та громада. Лише спільними зусиллями можна зменшити рівень злочинності серед підлітків і забезпечити їхню успішну інтеграцію в суспільство, що допоможе створити безпечніше майбутнє для кожного.

Список використаних джерел:

1. Рогатинська, Ніна, та Ірина Ятчишина. “ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ”. *Актуальні проблеми правознавства*, , 2023. №3. С. 77-83.
2. Дундич А. В. Проблема злочинності серед неповнолітніх в Україні та заходи запобігання їй. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2019. Т. 2. № 45. С. 96–99.
3. Мозгова В. А. Поняття та особливості злочинності неповнолітніх. *Юридичний вісник*. 2014. № 2 (31). С. 142–147.
4. Хом'яченко С. Аналіз причин злочинної поведінки неповнолітніх. *Права людини в епоху цифрових трансформацій: Матеріали XII Міжнар. науково-практ. конф.*, м. Київ, 22 лют. 2022 р. Тернопіль, 2022. С. 353–356.